

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

71	Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΣΤΠ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
72	ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ
72	ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ
72	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΚΤΗΜΑΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ
73	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ: ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ
73	ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ
73	ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
73	ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ: ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ
74	ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
75	ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
76	ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ
78	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
79	ΡΥΠΑΝΣΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
79	ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΕ ΑΙΓΑΛΟ–ΠΑΡΑΛΙΑ
81	ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
81	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΣΙΡΚΩΝ
82	ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΘΑΙΡΕΤΩΝ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ
82	ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
83	ΠΕΡΙΒΑΛΛΩΝ ΧΩΡΟΣ: ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΣΤΑ ΚΤΙΡΙΑ
83	ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑ
84	ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΦΑΚΕΛΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ
84	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
85	ΟΡΙΘΕΤΗΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ
86	ΣΤΕΡΗΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΛΟΓΩ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ Ή ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ

Ποιότητα ζωής

ΧΡΥΣΑ ΧΑΤΖΗ
Βοηθός Συνήγορος

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΣΤΠ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Ο Συνήγορος του Πολίτη ερευνά πλήθος αναφορών που συνδέονται με την προστασία του φυσικού, οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και με την καθημερινότητα του πολίτη, όπως είναι η διαφύλαξη κοινόχρηστων χώρων, αιγιαλού, λιμνών, ρεμάτων, δασών και δασικών εκτάσεων, αλλά και των διατηρητέων κτιρίων, η διαχείριση των απορριμμάτων, η ατμοσφαιρική ρύπανση, η ποιότητα του πόσιμου νερού, η ελευθερία κίνησης των ατόμων με αναπηρίες κ.ά.

Στόχος της παρέμβασης του ΣτΠ είναι να αναδείξει τη σχέση της καθημερινής ποιότητας ζωής των ανθρώπων με την οργάνωση της οικιστικής, κοινωνικής και οικονομικής συμβίωσης και την προστασία του περιβάλλοντος ως οικοσυστήματος, διαμεσολαβώντας για την εφαρμογή των κανόνων και των αρχών της περιβαλλοντικής προστασίας και δη των συνταγματικών αρχών της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι υποθέσεις του ΣτΠ στο πεδίο αυτό

αποκαλύπτουν κενά στη συνοχή της σχετικής νομοθεσίας, συχνές αποκλίσεις από τη νομιμότητα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης (κεντρικής, αποκεντρωμένης και αυτοδιοικούμενης), ελλείψεις στη στελέχωση της περιβαλλοντικής διοίκησης (κυρίως σε επίπεδο νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων), προβλήματα στον συντονισμό των συναρμόδιων υπηρεσιών κ.ά. Όλα αυτά τα φαινόμενα διοικητικής παθogenείας ο ΣτΠ προσπαθεί να τα αναλύσει, προκειμένου να τα αναδεικνύει και να τα απονομιμοποιεί, λειτουργώντας ως ασπίδα του συνταγματικού δικαιώματος αναφοράς των πολιτών και ως μοχλός διοικητικής μεταρρύθμισης αλλά και ευαισθητοποίησης για την περιβαλλοντική αειφορία. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η διενέργεια αυτεπάγγελτης έρευνας κατά τη διάρκεια του 2008 για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος σε περιοχές (Ηλεία, Εύβοια, Λακωνία) που είχαν πληγεί από τις καταστρεπτικές πυρκαγιές του προηγούμενου καλοκαιριού. Η έρευνα αυτή σκοπό είχε να καταλήξει σε προτάσεις προς τη διοίκηση τόσο για την επίτευξη μέτρων αποκατάστασης όσο και για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων πρόληψης παρόμοιων φαινομένων στο μέλλον. Παράλληλα, η αυτεπάγγελη αυτή έρευνα έδωσε την ευκαιρία για γόνιμη ανταλλαγή απόψεων με όλες τις συναρμόδιες για την προστασία του περιβάλλοντος υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο, μέθοδο στην οποία ο ΣτΠ επενδύει για την επίλυση των διοικητικών προβλημάτων σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο. Επίσης, η εμπλοκή των ίδιων των πολιτών στην καταγραφή των προβλημάτων, και μάλιστα σε απομακρυσμένους από το κέντρο του καποδιστριακού δήμου οικισμούς, αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την εξεύρεση λύσεων οι οποίες θα διασφαλίζουν τη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη των περιοχών που επλήγησαν.

ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Η διασφάλιση του συνταγματικού δικαιώματος αναφοράς κυρίως προϋποθέτει την απάλειψη των εμποδίων που θέτει η διοίκηση για την άσκησή του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα διαπιστώθηκε στο Δασαρχείο Πειραιά, το οποίο παρείχε κοινό έντυπο αίτησης, στο οποίο αναγραφόταν ότι ο πολίτης που ζητάει πράξη χαρακτηρισμού έκτασης ως δασικής ή μη αποδέχεται την καθυστέρηση πέραν της προβλεπόμενης από την οικεία νομοθεσία προθεσμίας. Ο ΣτΠ επισήμανε ότι εν προκειμένω δεν πρόκειται για πληροφόρηση προς τον πολίτη αλλά για όρο υποβολής της αίτησης και ζήτησε την απάλειψη του όρου ως καταχρηστικού. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έκανε αποδεκτή την άποψη του ΣτΠ και ζήτησε από όλα τα δασαρχεία την απάλειψη κάθε καταχρηστικού όρου από τα σχετικά έντυπα (υπόθεση 10871/2007).

Βασική επιδίωξη του ΣτΠ, συνδεδεμένη με το δικαίωμα αναφοράς, είναι η πρόσβαση των πολιτών στην περιβαλλοντική πληροφορία και η ενίσχυση της διαφάνειας της διοικητικής δράσης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η συστηματική δημοσιοποίηση υποθέσεων στον ιστότοπο «ο Συνήγορος για το περιβάλλον»* και η συνεργασία με ΜΚΟ. Παράδειγμα τέτοιας συνεργασίας είναι ο νομικός οδηγός για το περιβάλλον, τον οποίο θα συντάξει ο ΣτΠ ύστερα από πρόταση του WWF. Ο υπό επεξεργασία οδηγός αποσκοπεί να προσανατολίσει τον πολίτη στις βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις και στις προβλεπόμενες διαδικασίες, ούτως ώστε να μπορεί ο πολίτης στην πράξη να ασκήσει το ατομικό δικαίωμά του στην προστασία του περιβάλλοντος (βλ. το αναθεωρημένο άρθρο 24, παράγρ. 1 του Συντάγματος).

ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

Εφαρμόζοντας τη βασική για το κράτος δικαίου αρχή της διαφάνειας, ο ΣτΠ παρενέβη προς το ΥΠΕΧΩΔΕ και το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, όταν διαπίστωσε τη δυστοκία των υπηρεσιών να αποκαλύψουν σε περιβαλλοντικές οργανώσεις στοιχεία χρηματοδότησης περιβαλλοντικών δράσεων από τον φόρο καυσίμου, που ο νόμος προβλέπει ότι αποδίδεται στο ΕΤΕΡΠΣ (Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων) για την ενίσχυση προγραμμάτων και δράσεων με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος. Το μεν ΕΤΕΡΠΣ του ΥΠΕΧΩΔΕ ενημέρωσε τον ΣτΠ ότι ο φόρος καυσίμου δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των εσόδων του, η δε Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών αρνήθηκε ότι εισπράττει τον εν λόγω φόρο,

ισχυρισμοί που τελούν σε αντίθεση με έγγραφο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ), στο οποίο αναφέρεται ότι μέσω κωδικού του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων αποδίδονται στο ΕΤΕΡΠΣ τα έσοδα από τον φόρο στη βενζίνη. Ο ΣτΠ στο πόρισμά του επισήμανε ότι τα οικονομικά στοιχεία για περιβαλλοντικές δράσεις εμπίπτουν στον κοινωτικό κανόνα της πρόσβασης στην περιβαλλοντική πληροφορία και ότι οι αντιφατικές θέσεις των υπηρεσιών που διατυπώθηκαν θέτουν ζητήματα διαχειριστικής διαφάνειας, καθώς προκαλούν ακόμη μεγαλύτερη αβεβαιότητα για τον τρόπο απορρόφησης των σχετικών ποσών τα τελευταία χρόνια, αφού, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του ΕΤΕΡΠΣ, τουλάχιστον για το χρονικό διάστημα 2004–2006 τα έσοδά του ήταν μηδενικά. Σε νεότερο έγγραφό του, το ΓΛΚ ζητάει από τη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων να παράσχει τις απαραίτητες διευκρινίσεις, τονίζοντας ότι αυτή είναι αρμόδια για την απόδοση του ποσού αυτού στο ΕΤΕΡΠΣ (υποθέσεις 11580/2006, 7930/2007).*

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΚΤΗΜΑΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Λειτουργώντας ως θεσμική εγγύηση του δικαιώματος αναφοράς, ο ΣτΠ θέτει ζητήματα τήρησης της αρχής της αναλογικότητας στα θέματα βαρών της ιδιοκτησίας. Συνεχίζοντας τη συνεργασία του με την Κτηματολόγιο ΑΕ για την επίλυση των προβλημάτων που ανακύπτουν στα προσωρινά κτηματολογικά γραφεία, και δη τη δυστοκία για διόρθωση πρόδηλων σφαλμάτων (βλ. *Ετήσια έκθεση 2007*, σ. 117), ο ΣτΠ δέχθηκε νέο κύμα αναφορών, λόγω της εισαγωγής της κτηματογράφησης σε περισσότερες από 100 περιοχές της χώρας. Με επιστολή του προς τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ, ο ΣτΠ ζήτησε για τα διαδικαστικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι πολίτες (καθυστερήσεις ιδιοκτησιακής τακτοποίησης, αντίστοιχος φόρτος υποθηκοφυλακείων, συμβολαιογραφείων κ.λπ.) την παράταση της προθεσμίας της 31ης Οκτωβρίου 2008 για την υποβολή των δηλώσεων, αίτημα που έγινε μερικώς δεκτό. Επίσης, ο ΣτΠ έθιξε το ζήτημα της αναλογικότητας του τέλους κτηματογράφησης, που σχεδιάστηκε να εισπράττεται ανά δικαιούχο, παρά τον πραγματοπαγή χαρακτήρα του νέου συστήματος κτηματογράφησης, το οποίο, σε αντίθεση με την καταγραφή μερίδων που ίσχυε ως τώρα, αποτελεί καταγραφή ακινήτων και όχι δικαιούχων. Ο τρόπος επιβολής του τέλους επιβάρυνε την πληθλήνη χρέωση της μέσης ελληνικής οικογένειας για το ίδιο ακίνητο και επιτρέπει τη μετακλήση επιπρόσθετου αντίστοιχου ποσού στους δικαιούχους στεγαστικών δανείων από τράπεζες. Η πρόταση της Αρχής για θέσπιση ενιαίου ανταποδοτικού τέλους ανά ακίνητο και όχι ανά δικαιού-

χο δεν έγινε δεκτή (υποθέσεις 10645/2008, 10909/2008, 10953/2008, 11347/2008 κ.ά.).

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ: ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Στον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας του Περιβάλλοντος, την 5η Ιουνίου 2008, ο ΣτΠ συνέβαλε με την εξής ανακοίνωση, στην οποία μεταξύ άλλων τονίζεται ότι «Ο ΣτΠ είναι αποδέκτης της δικαιολογημένης ανησυχίας όχι μόνον των πολιτών αλλά και του προσωπικού της δημόσιας διοίκησης για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος: το άμεσο πρόβλημα σήμερα για την περιβαλλοντική διοίκηση, που είναι εν πολλοίς αποκεντρωμένη ή αυτοδιοικούμενη, είναι η ενίσχυσή της με εξειδικευμένο προσωπικό και μέσα. Οι υπηρεσίες της Περιφέρειας και της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν μπορούν να επιτελέσουν ουσιαστικά τις σημαντικές περιβαλλοντικές αρμοδιότητές τους, οι οποίες καλύπτουν ευρύτατο φάσμα: αρχίζουν από την προστασία των δασών και τη συνολική διαχείριση των υδάτινων πόρων, σε επίπεδο Περιφέρειας, και φθάνουν μέχρι τον έλεγχο της αυθαίρετης δόμησης, της τήρησης των περιβαλλοντικών όρων λειτουργίας ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων και τη διαπίστωση των επιπτώσεων της ρύπανσης του περιβάλλοντος στη δημόσια υγεία, σε επίπεδο, κυρίως, Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης».

Η παραπάνω επισήμανση διατηρεί την επικαιρότητά της. Ο όγκος των αρμοδιοτήτων με περιβαλλοντικό αντίκρισμα που έχουν οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης Α΄

και Β΄ βαθμού, στις οποίες συγκαταλέγεται και ο έλεγχος της δόμησης, σε συνδυασμό με την υποστελέχωση των υπηρεσιών τους, εξηγούν εν μέρει γιατί η τοπική αυτοδιοίκηση εμφανίζεται στις έρευνες του ΣτΠ να υστερεί σε μεγάλο βαθμό στην ορθή εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Εκτός από την έλλειψη συστηματικών ελέγχων από τα αρμόδια όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, πρέπει να συνυπολογιστεί και η χαλαρότητα στην επιβολή κυρώσεων από την αιρετή ηγεσία της. Αυτό είναι φανερό στις υποθέσεις αυθαίρετης δόμησης, στις οποίες ο ΣτΠ επισημαίνει διαρκώς την προκλητική ανοχή στη μη εφαρμογή του νόμου, όπως εκτίθεται παρακάτω στην οικεία ενότητα.

Ισχύει επίσης και για το 2008 η βασική εκτίμηση του ΣτΠ ότι η περιβαλλοντική διοίκηση –κεντρική, αποκεντρωμένη και αυτοδιοικούμενη– δρα αποσπασματικά ακόμη και όταν δρα κατασταλτικά, μετά τη διάπραξη δηλαδή περιβαλλοντικών παραβάσεων, και η δράση της συχνά προκαλείται ή επισπεύδεται από τη διαμεσολάβηση του ΣτΠ. Η διαμεσολάβηση αυτή στόχο έχει τον συντονισμό και την ενημέρωση όλων των συναρμόδιων υπηρεσιών, προκειμένου να αναπτύξουν αποτελεσματική δράση για το περιβάλλον, κάτι που συχνά προσκρούει στην πρόταξη ενός μοντέλου αλόγιστης οικονομικής ανάπτυξης εις βάρος του αυτοτελούς συνταγματικού αγαθού της προστασίας του περιβάλλοντος, όπως καταδεικνύεται, μεταξύ άλλων, στα παραδείγματα υποβάθμισης υγροτόπων, διάθεσης αποβλήτων σε ρέματα κ.ά. που ακολουθούν.

ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ο ΣτΠ δέχεται πλήθος αναφορών με αντικείμενο την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Το εύρος της θεματικής αυτής κατηγορίας είναι αρκετά μεγάλο, γιατί περιλαμβάνει υποθέσεις που αφορούν ζητήματα από την προστασία των δασών, τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών και τη διαχείριση των υδάτινων πόρων, μέχρι ζητήματα σχετικά με τη λειτουργία δημόσιων ή ιδιωτικών επιχειρήσεων αναφορικά με την υποχρέωση τήρησης περιβαλλοντικών όρων ή τις ζημιολογικές επιπτώσεις από τη λειτουργία τέτοιων μονάδων στο περιβάλλον και τη δημόσια υγεία.

ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ: ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Το πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης αποτελεί ένα από τα κορυφαία ζητήματα που καθορίζουν την ποιότητα ζωής στα αστικά κέντρα. Οι πηγές της ατμοσφαιρικής ρύπανσης ποικίλλουν: βιομηχανική δραστηριότητα,

οδική κυκλοφορία, λειτουργία απαραίτητων για τη ζωή της πόλης δραστηριοτήτων, όπως είναι η θέρμανση των κατοικιών κ.ά. Ως εκ τούτου, η διάγνωση αλλά και η αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί τη συνεχή παρακολούθηση όλων των ρύπων με στόχο να λάβει από τη διοίκηση όλα τα πρόσφορα μέτρα τόσο σε προληπτικό όσο και σε κατασταλτικό επίπεδο.

Σε υπόθεση που αφορά το πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην πόλη του Βόλου, ο ΣτΠ επισήμανε ότι οι αρμόδιες για τα μέτρα αντιμετώπισης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ και της Περιφέρειας Θεσσαλίας δεν έχουν λάβει τα απαραίτητα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για το παρατηρούμενο, για χρόνια, πρόβλημα των υπερβάσεων της οριακής τιμής που θεσπίζει η κείμενη νομοθεσία για τη συγκέντρωση των αιωρούμενων σωματιδίων στην πόλη. Διαιωνίζεται έτσι περιβαλλοντικό πρόβλημα στην ποιότητα της ατμόσφαιρας, με συνέπεια την επιβάρυνση της υγείας των κατοίκων της περιοχής. Δεδομένης επιπλέον της αδυναμίας που

έχει εκφράσει η Περιφέρεια Θεσσαλίας για τη λειτουργία των σταθμών μέτρησης της ποιότητας της ατμόσφαιρας, όπως προβλέπεται από τον νόμο, διαπιστώθηκε ότι το έργο αυτό ασκείται εδώ και χρόνια από τη Νομαρχία Μαγνησίας, και αυτό το γνωρίζει το ΥΠΕΧΩΔΕ. Ο ΣτΠ ζήτησε από το ΥΠΕΧΩΔΕ να μεριμνήσει ώστε η σχετική αρμοδιότητα να ασκηθεί αποτελεσματικά και συστηματικά από την Περιφέρεια, από την οποία παράλληλα ζήτησε να εξεταστεί την περίπτωση εγκατάστασης δεύτερου σταθμού μέτρησης για την κυκλοφοριακή ρύπανση στην πόλη του Βόλου, υπολογίζοντας ως ενιαίο πολεοδομικό συγκρότημα τον δήμο αυτόν με τους όμορους δήμους.

Από την περιοχή της Μαγνησίας, επίσης, ο ΣτΠ δέχθηκε αναφορές συλλόγων σχετικά με περιβαλλοντικά προβλήματα από τη λειτουργία εργοστασίου παραγωγής τσιμέντου στην περιοχή. Οι αναφορές σχετίζονταν τόσο με τη νομιμότητα της λειτουργίας του εργοστασίου όσο και με το γενικότερο ζήτημα του ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην πόλη του Βόλου. Ο ΣτΠ επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι παραμένει εκκρεμής στο ΥΠΕΧΩΔΕ η έγκριση των νέων περιβαλλοντικών όρων λειτουργίας της επιχείρησης και ότι έχει εκκνεύσει η προθεσμία για προσαρμογή των υφιστάμενων εγκαταστάσεων στις κοινοτικές απαιτήσεις για υιοθέτηση των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών.

Ο Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ, ανταποκρινόμενος εν μέρει στα έγγραφα του ΣτΠ, επέβαλε πρόστιμο ύψους 250.000 ευρώ στο εργοστάσιο παραγωγής τσιμέντου. Ωστόσο, καθώς οι υπηρεσίες δεν απάντησαν στο σύνολο των επισημάνσεων του ΣτΠ, η Αρχή δημοσιοποίησε εκ νέου τις διαπιστώσεις της. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας, λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις του ΣτΠ, ζήτησε από το ΥΠΕΧΩΔΕ την οριστική μεταβίβαση της αρμοδιότητας για την εγκατάσταση και τη λειτουργία των σταθμών μέτρησης της ποιότητας της ατμόσφαιρας, την απ' ευθείας σύνδεση με το υπουργείο ώστε να ενημερώνεται για τα αποτελέσματα των μετρήσεων και την εγκατάσταση ενός επιπλέον σταθμού για τη μέτρηση της ρύπανσης που προκαλείται από την κυκλοφορία των οχημάτων στην πόλη του Βόλου. Το ΥΠΕΧΩΔΕ ενημέρωσε τον ΣτΠ ότι βρίσκεται σε εξέλιξη η συνεργασία του με τη Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Βόλου, με σκοπό την ένταξη του υφιστάμενου σταθμού της δημοτικής επιχείρησης στο Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης. Ωστόσο, το υπουργείο δεν έχει προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες για την έγκριση του Επιχειρησιακού Σχεδίου αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης που έχει κατατεθεί από το 2005, ειδικά για τον Βόλο, και για τον καθορισμό των ζωνών όπου σημειώνονται οι υπερβάσεις των αιωρούμενων σωματιδίων, ώστε να ληφθούν βραχυπρόθεσμα και μα-

κροπρόθεσμα μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Στο ζήτημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης γενικότερα, αλλά και στον προσδιορισμό των απαραίτητων μέτρων αντιμετώπισης αναμένεται να συμβάλει η μελέτη που έχει αναθέσει η Νομαρχία Μαγνησίας αλλά ακόμη εκκρεμεί, η οποία αφορά το ποσοστό συμμετοχής των τοπικών φυσικών πηγών στις μετρούμενες συγκεντρώσεις των αιωρούμενων σωματιδίων (υποθέσεις 9528/2007, 20121/2007).

Επίσης, ο ΣτΠ, στο πλαίσιο διερεύνησης συναφούς υπόθεσης αέριων ρύπων λόγω λειτουργίας των ορυχείων της ΔΕΗ ΑΕ στην Κοζάνη, πληροφορήθηκε από την οικεία νομαρχία ότι οι σταθμοί μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που υπήρχαν στον νομό Κοζάνης και ήταν συνδεδεμένοι στο εθνικό σύστημα είναι, για πολλά χρόνια, εκτός λειτουργίας λόγω παλαιότητας των μηχανημάτων. Στη συνέχεια, ο ΣτΠ απύθυνε ερώτημα προς την αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ για την ορθότητα και την πληρότητα των στοιχείων με βάση τα οποία συντάσσονται οι ετήσιες εκθέσεις, τις οποίες το ΥΠΕΧΩΔΕ οφείλει να διαβιβάζει στην Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, και για την εξέταση μέσων ενδεικτικής μέτρησης ρύπων, λ.χ. με κινητές μονάδες της Περιφέρειας στα χωριά της Κοζάνης (υπόθεση 4032/2008).

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η λειτουργία επιβαρυντικών για το περιβάλλον εγκαταστάσεων μετά τη λήξη ισχύος των περιβαλλοντικών τους όρων είναι πρόβλημα που απαντάται συχνά στις έρευνες του ΣτΠ (βλ. *Ετήσια έκθεση 2007*, σ. 114 κ.ε. και σχετικό δελτίο τύπου).* Διερευνώντας την καθυστέρηση αδειοδότησης τσιμεντοβιομηχανίας στη Μαγνησία, ο ΣτΠ διατύπωσε την άποψη ότι δεν υφίσταται νόμιμο έρεισμα για παράταση της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων χωρίς προηγουμένως να έχουν επανεξεταστεί με βάση την κοι-

νοτική και την εθνική νομοθεσία. Επειδή παρατηρείται το φαινόμενο να λειτουργούν επιβαρυντικές για το περιβάλλον εγκαταστάσεις, παρά τη λήξη της αρχικής έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, ο ΣτΠ πρότεινε στο ΥΠΕΧΩΔΕ να θεσπιστεί νομοθετικά η υποχρέωση να υποβάλλεται φάκελος μελέτης προς έγκριση μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα (π.χ. έξι μηνών) πριν από τη λήξη ισχύος των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων. Με τον τρόπο αυτόν θα καθίσταται δυνατή η ολοκλήρωση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης μέσα στη νόμιμη προθεσμία και θα αποφεύγονται καταστάσεις που εγείρουν σοβαρά ζητήματα ασφάλειας δικαίου για τις επιχειρήσεις και κυρίως νομιμότητας της λειτουργίας τους ως προς τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη δημόσια υγεία.

Ο ΣτΠ διαπίστωσε ανοχή στην άνευ περιβαλλοντικών όρων λειτουργία και κατά τη διερεύνηση περιβαλλοντικών προβλημάτων του Κρατικού Αερολιμένα Ηρακλείου Κρήτης (ΚΑΗΚ). Μετά τη λήξη ισχύος των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων (Δεκέμβριος 2006), ο ΚΑΗΚ συνέχισε τη λειτουργία του χωρίς προηγουμένως να ολο-

κληρώσει τη σύνταξη νέας μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που απαιτείται για την έκδοση νέας απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Η σύνταξη της νέας μελέτης αναμενόταν να ολοκληρωθεί το 2008. Ο ΣτΠ ολοκλήρωσε τη διερεύνηση της υπόθεσης, αφού ο αρμόδιος εισαγγελέας άσκησε δίωξη κατά των υπηρεσιακών παραγόντων του αεροδρομίου και της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας για μια σειρά ζητημάτων που αφορούν τη λειτουργία του ΚΑΗΚ (υπόθεση 5207/2005).

ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

Από την αρχή της λειτουργίας του ο ΣτΠ ασχολήθηκε με υποθέσεις σχετικές με ποικίλες παρεμβάσεις σε προστατευόμενες περιοχές. Σε διαδοχικά πορίσματα, αλλά και με συνεχείς αναφορές στις ετήσιες εκθέσεις της, η Αρχή επισημαίνει τις συνεχείς παραβιάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και τη διαρκή υποβάθμιση των περιοχών αυτών με σωρεία επεμβάσεων (κατασκευές δρόμων, βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων, ανεξέλεγκτη διάθεση λυμάτων, καταστρατήγηση της νομοθετικής επιταγής για έγκριση ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης), χωρίς να διαπιστώνεται επιβολή των προβλεπόμενων προστίμων στους παραβάτες.

Δεν είναι απαραίτητο να έχουν ενταχθεί σε ένα συγκεκριμένο καθεστώς προστασίας οι «ευαίσθητες» περιβαλλοντικά περιοχές (π.χ. Δίκτυο Natura, ζώνη ειδικής προστασίας για την ορνιθοπανίδα ή τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους), προκειμένου να εμπόσουν στις διατάξεις περί προστατευόμενων περιοχών. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του ΣτΕ, όταν μια περιοχή συγκεντρώνει κατά τρόπο αδιαμφισβήτητο όλα τα χαρακτηριστικά του οικοσυστήματος του υγροτόπου πρέπει να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα για την προστασία της.

Μια περίπτωση που απασχόλησε τον ΣτΠ ήταν ο υγροτόπος «Βουρκάρι» στα Μέγαρα Αττικής. Ύστερα από καταγγελία

οικολογικής οργάνωσης, αλληλογραφία με τις αρμόδιες υπηρεσίες και διεξαγωγή αυτοψίας με τη συνεργασία του Ελληνικού Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών για τη συλλογή και την ανάλυση δειγμάτων νερού και εδάφους, διαπιστώθηκε σωρεία παρεμβάσεων στην περιοχή, οι οποίες πολλαπλασιάζονται με την πάροδο του χρόνου.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

- ανεγέρσεις κτισμάτων για οικιστική–βιομηχανική χρήση,
- παρεμπόδιση παροχέτευσης των νερών της βροχής προς τη θάλασσα λόγω υπερυψωμένου καταστρώματος του δρόμου και έλλειψης αντιπλημμυρικών έργων,
- κατακερματισμός του υγροτόπου λόγω της διέλευσης ασφαλιστηστρομένου δρόμου στο μέσον του.

Τα αποτελέσματα μάλιστα της αυτοψίας έδειξαν συρρίκνωση της έκτασης του υγροτόπου και σοβαρή υποβάθμιση της ποιότητας του νερού.

Το κρίσιμο στοιχείο στην υπόθεση αυτή είναι ότι οι χρήσεις γης στην περιοχή δεν είναι καθορισμένες. Έως το 2001 η ευρύτερη έκταση γύρω από τον υγρότοπο ήταν χαρακτηρισμένη ως ζώνη προς εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων μέσης όχλησης (ΠΔ 84/1984 που ρύθμιζε όλες τις χρήσεις γης του νομού Αττικής). Οι διατάξεις αυτές καταργήθηκαν και εκκρεμεί ακόμη η εκπόνηση, από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας, των απαραίτητων χωροταξικών μελετών και η δημοσίευση των σχετικών χαρτών ώστε να οριστούν οι νέες χρήσεις γης. Εν τω μεταξύ όμως η διοίκηση υιοθετεί την άποψη ότι όσο δεν ορίζονται οι νέες χρήσεις γης ισχύουν οι παλαιές και η αδειοδότηση γίνεται με βάση αυτές.

Ο ΣτΠ, με πόρισμά του προς τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ, ζήτησε:

Να συνταχθούν άμεσα και να δημοσιευθούν οι χάρτες που εξειδικεύουν το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας και, έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής, να μην χορηγούνται άδειες ίδρυσης και λειτουργίας βιομηχανικών ή βιοτεχνικών μονάδων, με βάση τη διεθνή (Σύμβαση Ramsar) και την ελληνική νομοθεσία για την προστασία των ευαίσθητων οικολογικών συστημάτων (υπόθεση 12392/2005).

ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Σημαντικές υποθέσεις που ερευνά ο ΣτΠ αφορούν τη ρύπανση των ρεμάτων από υγρά απόβλητα εγκαταστάσεων, για την οποία ευθύνεται είτε η κακή λειτουργία σταθμών βιολογικού καθαρισμού είτε η ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων. Στις περιπτώσεις αυτές φαίνεται ότι δεν υπήρχε εξαρχής σωστή διευθέτηση του ρέματος (όπως στην υπόθεση του Ιππόδρομου Μαρκόπουλου) ή δεν είχε εξεταστεί η καταλληλότητα των ρεμάτων πριν αυτά καθοριστούν ως αποδέκτες αποβλήτων (υποθέσεις Νέας Αρτάκης Ευβοίας και Πτελεού Μαγνησίας που ακολουθούν).

■ Ενδεικτικές υποθέσεις

Ρύπανση ρέματος από τον Ιππόδρομο Μαρκόπουλου

Ο ΣτΠ διερεύνησε αναφορά σχετικά με τη ρύπανση του ρέματος του Αγίου Γεωργίου από τη διαρροή υγρών άγνωστης σύστασης που προέρχονταν από τις εγκαταστάσεις του Ιπποδρόμου Μαρκόπουλου. Κατά την έρευνα της υπόθεσης προέκυψε ότι στις εγκαταστάσεις του Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου και του Νέου Ιπποδρόμου Αθηνών συσσωρεύονταν λιμνάζοντα ύδατα και ότι το έργο έχει κατασκευαστεί μέσα στις λεκάνες απορροής ρεμάτων, με αποτέλεσμα να αποκόπτεται η φυσική τους ροή και ταυτόχρονα αυτά να επιβαρύνονται από τους αγωγούς απαγωγής των νερών της βροχής του έργου. Λόγω της κατάστασης αυτής, αλλά και λόγω της κατασκευής άλλων μεγάλων τεχνικών έργων στην περιοχή (Αττική Οδός, Αεροδρόμιο Σπάτων) σε συνδυασμό με το ότι δεν είχε προηγηθεί διευθέτηση των ρεμάτων, η περιοχή παρουσίαζε πλημμυρικά φαινόμενα. Από την έρευνα του ΣτΠ διαπιστώθηκε επίσης ότι δεν τηρούνταν οι συγκεκριμένοι περιβαλλοντικοί όροι στις εγκαταστάσεις αυτές ως προς τη διαχείριση της κοπριάς των αλόγων και ότι οι άδειες λειτουργίας των αθλητικών εγκαταστάσεων είχαν λήξει.

Ο ΣτΠ ζήτησε από τις αρμόδιες υπηρεσίες να ολοκληρώσουν τις απαιτούμενες μελέτες, να δημοπρατήσουν και να κατασκευάσουν όλα τα αναγκαία έργα διευθέτησης των ρεμάτων για την αντιπλημμυρική προστασία της περιοχής και να προβούν άμεσα στις διαδικασίες αδειοδότησης των μονάδων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τον νόμο. Ο ΣτΠ ζήτησε ακόμη να γίνει επανεξέταση του τρόπου διάθεσης των επεξεργασμένων λυμάτων του βιολογικού καθαρισμού και να ερευνηθεί μήπως τα λιμνάζοντα ύδατα προέρχονται από σύστημα υπεδάφιας διάθεσης των υγρών λυμάτων του βιολογικού καθαρισμού. Τέλος, ο ΣτΠ ζήτησε να συνταχθεί μελέτη διαχείρισης της λιάσης που παράγεται από τον βιολογικό καθαρισμό και να εξοπλιστούν οι αρμόδιες υπηρεσίες με τα κατάλληλα εργαστήρια ώστε να είναι δυνατή η ανάλυση δειγμάτων και η διαπίστωση ενδεχομένως μόλυνσης.

Ύστερα από τις παρεμβάσεις του ΣτΠ, η Περιφέρεια Αττικής χορήγησε νέα άδεια στις εγκαταστάσεις σχετικά με την τήρηση των προϋποθέσεων ασφαλείας για τους αθλούμενους. Το ΥΠΕΧΩΔΕ δήλωσε ότι η χρηματοδότηση και η υλοποίηση του έργου διευθέτησης του ρέματος Ερασινού στο οποίο καταλήγει το ρέμα του Αγίου Γεωργίου, έχει συμπεριληφθεί σε πρόγραμμα χρηματοδότησης της περιόδου 2007–2013 και ότι πρόκειται να δώσει χρήματα για τις απαιτούμενες συμπληρωματικές μελέτες ώστε το έργο να είναι έτοιμο για χρηματοδότηση μέσα στην περίοδο αυτή. Τέλος, ο Νομάρχης Ανατολικής Αττικής επέβαλε διοικητικό πρόστιμο ύψους 20.000 ευρώ στο Ολυμπιακό Ιππικό Κέντρο και τον Οργανισμό Διεξα-

γωγής Ιπποδρομιών Ελλάδας για τα λιμνάζοντα νερά, τη διαχείριση της κοπριάς και για τη μη έγκαιρη ανανέωση της άδειας διάθεσης των επεξεργασμένων αποβλήτων και των λυμάτων (υπόθεση 3094/2003).

Υποβάθμιση υγροτόπου στη Νέα Αρτάκη

Οικολογική οργάνωση αλλά και μεμονωμένοι πολίτες κατήγγειλαν στον ΣτΠ πλήθος παρανομιών στον υγρότοπο «Λιβιάδι» (Κολοβρέχτης) που βρίσκεται στα διοικητικά όρια των δήμων Νέας Αρτάκης και Μεσσαπίων του Νομού Ευβοίας. Στην περιοχή αυτή, παρά τον χαρακτηρισμό της ως ζώνης οικιστικού ελέγχου, διαπιστώνεται πλήθος επεμβάσεων, όπως ανεξέλεγκτη χρήση φυτοφαρμάκων, κατάληξη αποβλήτων του βιολογικού καθαρισμού Αρτάκης ο οποίος λειτουργεί χωρίς έγκριση περιβαλλοντικών όρων, κατασκευή τάφρων που δέχονται τα λύματα χοιροτροφείου χωρίς σχετική άδεια, διάνοιξη δρόμου 2 χλμ. μέσα στον υγρότοπο, για τη διαμόρφωση του οποίου έχουν μεταφερθεί στον χώρο τοξικά υλικά, εκχέρσωση καλαμών, κοπή δέντρων, απόθεση απορριμμάτων κ.λπ.

Κατά τις επαφές που είχε ο ΣτΠ με τις αρμόδιες υπηρεσίες διαπιστώθηκε έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ τους (Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχίας Ευβοίας, Κτηματική Υπηρεσία Ευβοίας, Δήμος Νέας Αρτάκης και Δήμος Μεσσαπίων), με αποτέλεσμα οι κινήσεις διαφύλαξης της περιοχής να είναι περιορισμένες και αναποτελεσματικές. Ενδεικτικό είναι ότι δεν είναι σαφώς καθορισμένα τα όρια του υγροτόπου, με αποτέλεσμα να επικρατεί ασάφεια ως προς το ποιες εκτάσεις είναι ιδιοκτησία του δημοσίου και ποιες ιδιωτών. Αυτό, σε συνδυασμό με το ότι τα ονόματα των καλλιεργητών δεν είναι γνωστά στις αρμόδιες υπηρεσίες, οδηγεί σε αδυναμία

των τελευταίων να επιβάλλουν τις προβλεπόμενες κυρώσεις αφού δεν είναι γνωστοί οι παραβάτες. Όμως, ακόμη και όταν για τις παράνομες επεμβάσεις ευθύνονται βιομηχανικές μονάδες (π.χ. χοιροτροφείο, πτηνοσφαγείο κ.λπ.) ή και ο ίδιος ο Δήμος Νέας Αρτάκης (καθυστέρηση κατασκευής του θαλάσσιου αγωγού που θα διοχετεύει τα επεξεργασμένα λύματα στη θάλασσα), οι κυρώσεις είναι ήπιες έως ανύπαρκτες. Αξίζει λ.χ. να αναφερθεί ότι ο Νομάρχης Ευβοίας απνύθινε «αυστηρές συστάσεις» σε τρεις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, μοιλονότι η σχετική νομοθεσία ορίζει αποκλειστικά την επιβολή προστίμων και δεν δίνει ευχέρεια για άλλη, ηπιότερης μορφής, κύρωση.

Μετά την παρέμβαση του ΣτΠ, ο Νομάρχης Ευβοίας συνέστησε επιτροπή για να εξετάσει εάν η θαλάσσια περιοχή στην εκβολή του υγροτόπου είναι κατάλληλη για να χαρακτηριστεί ως αποδέκτης διάθεσης επεξεργασμένων υγρών βιομηχανικών αποβλήτων και λυμάτων. Επίσης, η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ επέβαλε πρόστιμα στις επιχειρήσεις που λειτουργούν στην περιοχή (υποθέσεις 11707/2005, 12395/2005, 11893/2006, 3994/2008).

Καθορισμός ρέματος ως αποδέκτη λυμάτων στον Πτελεό

Σε άλλη περίπτωση, ο ΣτΠ δέχθηκε αναφορά με αντικείμενο την τροποποίηση του αποδέκτη επεξεργασμένων λυμάτων της εγκατάστασης βιολογικού καθαρισμού των οικισμών Πτελεός και Πηγάδι του Δήμου Πτελεού Μαγνησίας. Ως αποδέκτης των λυμάτων είχε οριστεί το ρέμα Ξηράκια που εκβάλλει στον όρμο του Πτελεού. Ο τελευταίος, λόγω των ιδιαίτερων φυσικών χαρακτηριστικών του και της μεγάλης περιβαλλοντικής του σημασίας, ήταν

ακατάλληλος για να δεχθεί τα επεξεργασμένα λύματα του βιολογικού καθαρισμού. Ο ΣτΠ ζήτησε από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας Θεσσαλίας, τον Νομάρχη Μαγνησίας και τον Δήμαρχο Πτελεού να εξετάσουν τη δυνατότητα να τροποποιηθούν τα χαρακτηριστικά του έργου και να ανακληθούν οι σχετικές αποφάσεις, έως ότου διαπιστωθεί αν ο αποδέκτης είναι κατάλληλος σε σχέση με τον σχεδιασμό του έργου. Μετά την παρέμβαση του ΣτΠ ανακλήθηκε η νομαρχιακή απόφαση έγκρισης του αποδέκτη και ξεκίνησε η διαδικασία εκπόνησης μελέτης για τον καθορισμό νέου αποδέκτη με ασφαλέστερους για το περιβάλλον όρους επεξεργασίας και διάθεσης των λυμάτων (υπόθεση 17848/2007).

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η προστασία του δασικού περιβάλλοντος ως οικοσυστήματος αποτελεί βασικό στόχο της διαμεσολάβησης του ΣτΠ. Τα κύρια ζητήματα που τέθηκαν υπόψη του ΣτΠ αφορούν επεμβάσεις και έργα που εκτελούνται σε δασικές περιοχές καθώς και ζητήματα αναδάσωσης. Οι σχετικές υποθέσεις αποδεικνύουν ότι παραμένουν επίκαιρες οι παλαιότερες προτάσεις του ΣτΠ για την ανάγκη στελέχωσης των δασικών υπηρεσιών (βλ. *Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 216). Συναφής είναι, τέλος, η αυτεπάγγελτη έρευνα της Αρχής για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος στις πληγείσες περιοχές από τις καταστρεπτικές πυρκαγιές του 2007, η έκθεση της οποίας εκπονείται.

Διάνοιξη δρόμων

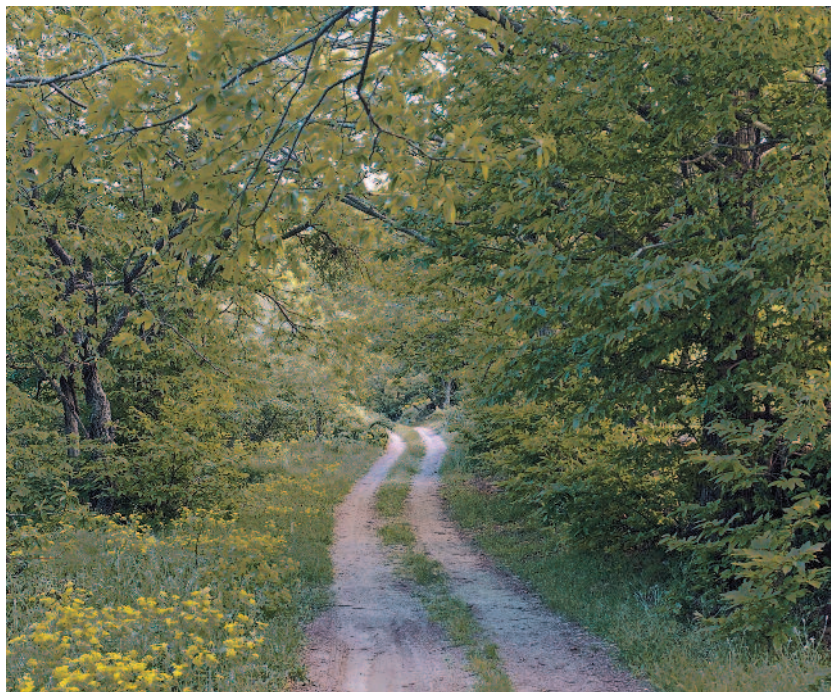
Η διάνοιξη δρόμων σε δάση είναι μια παρέμβαση που πολύ συχνά θέτει ζητήματα νομιμότητας. Ο ΣτΠ διερεύνησε αναφορά σχετικά με αυθαίρετη επέμβαση εκ μέρους του Δήμου Ζάρακα Λακωνίας σε δασική περιοχή στο φαράγγι «Μπαλογκαίρι». Συγκεκριμένα πρόκειται για διάνοιξη και επέκταση μονοπατιού με παράλληλη εκκέρωση δασικής βλάστησης. Αρχικά, το αρμόδιο Δασαρχείο Μολιάων δεν δέχθηκε να λάβει μέτρα, εκτιμώντας ότι από τη διάνοιξη εξυπηρετούνταν οι κτηνοτρόφοι της περιοχής. Στη συνέχεια, ο ΣτΠ πληροφορήθηκε ότι ο δήμος σε συνεργασία με τη Νομαρχία Λακωνίας συνέταξαν προγραμματική σύμβαση για περαιτέρω επέμβαση στον χώρο, η οποία περιλάμβανε επίστρωση με αδρανή υλικά, επικαλούμενοι την ανάγκη συντήρησης του υφιστάμενου αγροτικού δικτύου. Ο ΣτΠ επέμεινε στην υποχρέωση κήρυξης αναδάσωσης, επισημαίνοντας ότι προτού υλοποιηθούν τα έργα αυτά χρειάζεται έγκριση των αρμόδιων δασικών και περιβαλλοντικών υπηρεσιών σύμφωνα με τη νομοθεσία. Τελικά, η παρέμβαση του ΣτΠ οδήγησε στη ματαίωση της εκτέλεσης του έργου και στην κήρυξη της έκτασης ως αναδασωτέας (υπόθεση 11508/2006).

Προσωπικό και μέσα προστασίας εθνικού δρυμού

Ο ΣτΠ, ύστερα από αναφορά σωματείου, εξέτασε τα θέματα προστασίας του Εθνικού Δρυμού Βίκου–Αώου (Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου). Διαπιστώθηκαν ελλείψεις στο προσωπικό φύλαξης κατά την αντιπυρική και την κυνηγετική περίοδο και αναποτελεσματικότητα στους ελέγχους των αθλητικών–τουριστικών δραστηριοτήτων (ράφτινγκ). Επίσης, έγινε φανερό ότι με τις υπάρχουσες διαδικασίες η πρόσληψη εποχικού προσωπικού στις περιφερειακές δασικές υπηρεσίες αργεί να ολοκληρωθεί με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί έγκαιρα το προσωπικό. Ο ΣτΠ πρότεινε στο Υπουργείο Εσωτερικών να συντομευθούν οι διαδικασίες προγραμματισμού και πρόσληψης του εποχικού προσωπικού και να θεσπιστεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο λειτουργίας και ελέγχου των αθλητικών–τουριστικών δραστηριοτήτων (υπόθεση 1068/2006).

Αποκατάσταση δασών και δασοπροστασία

Βασικά ερωτήματα για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων ανέκυψαν από την αυτεπάγγελτη έρευνα του ΣτΠ στις περιοχές που επλήγησαν από τις καταστρεπτικές πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007, τόσο από πλευράς αποκατάστασης όσο και από πλευράς μέτρων πυροπροστασίας. Η επίσκεψη στην Εύβοια, στο μέσον της αντιπυρικής περιόδου, τον Ιούλιο του 2007, αποκάλυψε ελλείψεις στη συντήρηση του δικτύου των δασικών δρόμων και ανέδειξε ότι κάποιες δασικές πυρκαγιές συνδέονταν με το δίκτυο της ΔΕΗ και τους Χώρους Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων. Η επίσκεψη τον Οκτώβριο

και τον Νοέμβριο, αντίστοιχα, στους νομούς Ηλείας και Λακωνίας ανέδειξε τα πιεστικά προβλήματα στην οριοθέτηση μεταξύ καμένων δασικών και αγροτικών εκτάσεων, κυρίως όμως το έλλειμμα ισόρροπης ανάπτυξης των οικισμών που προσπαθούν να επιβιώσουν μέσα σε καμένες δασικές εκτάσεις, αντιμετωπίζοντας συχνά αντιφατικές διοικητικές πρακτικές, όπως είναι η απαγόρευση βόσκησης σε συνδυασμό με τη μη χορήγηση ζωοτροφών. Το σύνολο των ζητημάτων που τίθενται για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος και τον βέλτιστο διοικητικό συντονισμό για την πρόληψη πυρκαγιών στο μέλλον μελετά ο ΣτΠ σε ειδική έκθεσή του που βρίσκεται υπό επεξεργασία.

ΡΥΠΑΝΣΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ο ΣτΠ δέχθηκε αναφορά από οργάνωση πολιτών της Σαντορίνης σχετικά με προβλήματα που θέτει η ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος στον όρμο της Καλιντέρας από το ναυάγιο του κρουαζιερόπλοιου «Sea Diamond». Ο ΣτΠ, με παρέμβασή του προς τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής και του Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου θήρας, ζήτησε να επισπευστούν όλα τα πρόσφορα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως είναι η απάντηση των καυσίμων του ναυαγίου, και να εξεταστεί το ενδεχόμενο ανέλκυσης του πλοίου. Οι αρμόδιες υπηρεσίες απάντησαν ότι έχουν προβεί στη διεξαγωγή διεθνούς διαγωνισμού για την υποβολή μελετών κόστους απάντησης και ανέλκυσης και σε προσωρινά μέτρα για τον περιορισμό της ρύπανσης. Ωστόσο, ο ΣτΠ πρότεινε στις συναρμόδιες υπηρεσίες την ανάθεση μελέτης στο Ελληνικό Κέν-

τρο Θαλάσσιων Ερευνών, προκειμένου αυτό να εξετάσει την αναγκαιότητα της ανέλκυσης. Η Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ ενημέρωσε τον ΣτΠ ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία, το ναυάγιο δεν εμπίπτει στον ορισμό του αποβλήτου. Αντίθετα, εφόσον το ναυάγιο ανεληκαστεί, θα μπορεί να εμπίπτει στις ισχύουσες διατάξεις περί αποβλήτων. Για το ζήτημα αυτό, ο ΣτΠ επισήμανε στο ΥΠΕΧΩΔΕ ότι θα μπορούσε να αντιμετωπίσει το ναυάγιο ως απόβλητο σύμφωνα με τη σχετική κοινοτική Οδηγία και τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επίσης ζήτησε από το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας να προσδιορίσει νομοθετικά την ανάληψη αρμοδιότητας από τις κεντρικές του υπηρεσίες για την αποτροπή της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος από ναυάγια (υπόθεση 3340/2008).

ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΕ ΑΙΓΙΑΛΟ–ΠΑΡΑΛΙΑ

Στο γενικότερο ζήτημα της προστασίας των ζωνών αιγιαλού και παραλίας εμπλέκονται θέματα που αφορούν διαφόρων μορφών ανθρωπογενείς παρεμβάσεις, έργα και χρήσεις των ζωνών αυτών που αποτελούν το φυσικό όριο ανάμεσα στην ξηρά και τη θάλασσα. Οι οικιστικές πιέσεις που ασκούνται σε αυτές τις περιοχές, μαζί με τα σχέδια ανάπτυξης τουριστικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, προκαλούν πολλές φορές περίπλοκα και δυσεπίλυτα προβλήματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμη και σε προστατευόμενη παραλία, όπως σε αυτή της Παρίσαινας Μαγνησίας που αναφέρεται στη συνέχεια, επιχειρούνται σταδιακά επεμβάσεις που αλλοιώνουν τη φυσιογνωμία της περιοχής. Στην περίπτωση αυτή, όπως και

στην, επίσης προστατευόμενη, παραλία της Ζαχάρως του νομού Ηλείας που ακολουθεί, η Αρχή εμμένει στην υποχρέωση να εκπονείται ειδική περιβαλλοντική μελέτη πριν από οποιαδήποτε επέμβαση και ζητάει την ενεργοποίηση των αρμόδιων υπηρεσιών για την προστασία του αιγιαλού και της παραλίας. Αντίθετα, στην τρίτη από τις περιπτώσεις που ακολουθούν οι υπηρεσίες επέδειξαν υπερβάλλοντα ζήλο και αποξήλωσαν ξύλινες ράμπες που διασφάλιζαν την πρόσβαση ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ) στην παραλία.

■ Ενδεικτικές υποθέσεις

Αλλοίωση της προστατευόμενης παραλίας Παρίσαινας

Ο ΣτΠ διερεύνησε τη νομιμότητα μιας σειράς παρεμβάσεων στην παραλία της Παρίσαινας στον Δήμο Ζαγοράς Πηλίου, η οποία έχει ενταχθεί στις προστατευόμενες από το Δίκτυο Natura 2000 περιοχές. Μετά την επιτόπια σύσκεψη που διοργάνωσε ο ΣτΠ, η Κτηματική Υπηρεσία Μαγνησίας αποδέχθηκε ότι υπήρχε τελικά μερικός καθορισμός αιγιαλού στην περιοχή και σε αυτοψία διαπίστωσε τη μη σύνομη εγκατάσταση στύλων της ΔΕΗ στον αιγιαλό, οι οποίοι απομακρύνθηκαν, επιφυλάχθηκε δε για το σύννομο ή μη της εγκατάστασης άλλων. Ο ΣτΠ υπογράμμισε ότι η αδράνεια της διοίκησης να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες καθορισμού του υπόλοιπου τμήματος της ζώνης αιγιαλού και παραλίας αφήνει περιθώριο σε παράνομες επεμβάσεις αλλοίωσης της περιοχής, οι οποίες δεν είναι εύκολα αναστρέψιμες, με συνέπεια να προκαλείται σοβαρός κίνδυνος για το ευαίσθητο οικοσύστημα. Επίσης, ο Δήμος Ζαγοράς είχε προβεί στη διάνοιξη δρόμου προς την παραλία της Παρίσαινας κοντά στο μη οριοθετημένο ρέμα. Εκτός από την ανάγκη οριοθέτησης του ρέματος, ο ΣτΠ επισήμανε την αναγκαιότητα περιβαλλοντικής αδειοδότησης τόσο του διανοιχθέντος από τον δήμο δρόμου όσο και των δρόμων που έχουν εκ των υστέρων διανοιγεί στην περιοχή με πρωτοβουλία ιδιωτών. Τέλος, ο ΣτΠ τόνισε ότι επιβάλλεται να εκπονηθεί Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη για την εν λόγω περιοχή, δεδομένου ότι αυτή βρίσκεται μέσα στην περιοχή προστασίας του Δικτύου Natura 2000, προκειμένου να περιγραφεί το γενικότερο πλαίσιο συμβατών με την περιοχή χρήσεων, και να μην επιχειρούνται αποσπασματικές παρεμβάσεις στην παραλία που μπορούν αθροιστικά να επιφέρουν αλλοίωση της φυσιογνωμίας της (υποθέσεις 4725/2007, 9781/2007).

Επεμβάσεις στην παραλία της Ζαχάρως

Οικολογικές οργανώσεις απευθύνθηκαν στον ΣτΠ προκειμένου αυτός να ερευνήσει τη νομιμότητα του μνημονίου με το οποίο η Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου (ΚΕΔ),

αμέσως μετά τις πυρκαγιές του Αυγούστου του 2007, παραχώρησε προς χρήση στον Δήμο Ζαχάρως, για περίοδο τουλάχιστον 49 ετών, παραθαλάσσια έκταση 2.593 στρεμμάτων, υπαγόμενη στο καθεστώς προστασίας του Δικτύου Natura 2000. Η ανάπλαση της περιοχής προέβλεπε καντίνες, έργα υποδομής, προσβάσεις, διαδρόμους επικοινωνίας, χώρους στάθμευσης, δίκτυα κοινής ωφέλειας, χώρους υγιεινής κ.λπ.

Ο δήμος δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημα του ΣτΠ να τον ενημερώσει για πραγματοποιηθείσες κατασκευές και αδειοδοτήσεις ούτε έστειλε τα σχετικά έγγραφα, το δε Πολεοδομικό Γραφείο Ζαχάρως δεν εφάρμοσε τις προβλεπόμενες διαδικασίες περί αυθαίρετων κατασκευών. Παράλληλα, η Κτηματική Υπηρεσία Ηλείας, σε αυτοψία τον Ιούλιο του 2008, ενώ διαπίστωσε αυθαίρετες κατασκευές σε δημόσιο κτήμα, δήλωσε στον ΣτΠ ότι δεν γνώριζε την ύπαρξη του μνημονίου και ζήτησε οδηγίες από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Η ΚΕΔ ενημέρωσε με καθυστέρηση τον ΣτΠ ότι είχε κατ' αρχήν εγκρίνει την προκήρυξη μελέτης του δήμου για την ανάπλαση της περιοχής βάσει του μνημονίου.

Ο ΣτΠ διοργάνωσε σύσκεψη όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών τον Οκτώβριο του 2008 στον Δήμο Ζαχάρως, αφού διαπίστωσε τη διάνοιξη δρόμου και την ύπαρξη σταθερών κατασκευών στην περιοχή. Ο ΣτΠ τόνισε ότι η σχεδιαζόμενη ανάπλαση μέσω μνημονίου συνεργασίας ΚΕΔ και δήμου δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς να έχει εγκριθεί προηγουμένως από το ΥΠΕΧΩΔΕ ειδική περιβαλλοντική μελέτη, όπως προβλέπεται από την εσωτερική και την κοινοτική νομοθεσία για την αξιοποίηση προστατευόμενων περιοχών. Με την άποψη του ΣτΠ συμφώνησε και η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, η οποία ζήτησε να λάβει γνώση του μνημονίου και επισήμανε ότι ο δήμος πρέπει επίσης να αναμείνει να ολοκληρωθεί το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο που ήδη εκπονείται για ολόκληρο τον Δήμο Ζαχάρως. Ο ΣτΠ ζήτησε επίσης να ενημερωθεί για τις αυτοψίες και τις ενέργειες των πολεοδομικών και των περιβαλλοντικών υπηρεσιών της ΝΑ Ηλείας και για τη διαδικασία έκδοσης πρωτοκόλλων κατεδάφισης από την Κτηματική Υπηρεσία (υποθέσεις 16488/2007, 17989/2007).

Πρόσβαση ΑμεΑ στην παραλία

Ύστερα από αναφορά σωματείου ΑμεΑ, ο ΣτΠ επιλήφθηκε υποθέσεως και τόνισε ότι η Κτηματική Υπηρεσία Ζακύνθου, που έχει την υποχρέωση να προβαίνει στη λήψη μέτρων και να απομακρύνει τα εμπόδια για την ομαλή πρόσβαση των ΑμεΑ στον αιγιαλό και την παραλία, βιάστηκε να αφαιρέσει τις ξύλινες ράμπες στη ζώνη του αιγιαλού στους δήμους Αρκαδίων και Αθικών Ζακύνθου. Ο ΣτΠ επι-

σήμανε ότι το ζήτημα της διασφάλισης της προσβασιμότητας των ΑμεΑ αποτελεί συστατικό στοιχείο του θεμελιώδους δικαιώματός τους στην ισότιμη συμμετοχή τους στην πολιτική και κοινωνική ζωή, όπως αυτό κατοχυρώνεται νομικά σε διεθνές, ευρωπαϊκό αλλά και εθνικό επίπεδο. Στην προκειμένη περίπτωση, από τη συστηματική ερμηνεία της νομοθεσίας σχετικά με τον αιγιαλό και την παραλία, σε συνδυασμό με τη σχετική υπουργική απόφαση για τη διασφάλιση της εξυπηρέτησης των ΑμεΑ σε κοινόχρηστους χώρους, προκύπτει η υποχρέωση των δήμων να λαμβάνουν κάθε πρόσφορο μέτρο για τη διασφάλιση της πρόσβασης των ΑμεΑ στον αιγιαλό, επιλέγοντας μη μόνιμες κατασκευές (π.χ. ράμπες) και κατάλληλα υλικά (υπόθεση 7585/2008). Βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις».

ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Ο ΣτΠ διαπίστωσε τη μεγάλη (πέραν του ενός έτους) καθυστέρηση στην εξέταση των αιτημάτων εξαίρεσης από τη λήψη άδειας παραγωγής ενέργειας (Ν. 3468/2006), η οποία είναι απαραίτητη για την έγκριση εγκατάστασης φωτοβολταϊκών συστημάτων. Η καθυστέρηση αυτή επιβεβαιώνεται από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, η οποία σε έγγραφό της προς τον ΣτΠ αναφέρεται στον τρόπο εξέτασης των αιτημάτων και στα προβλήματα που έχουν ανακύψει, εξαιτίας του μεγάλου όγκου των αιτήσεων που έχουν κατατεθεί, και στην αδυναμία της να τηρήσει τη βραχεία χρονική προθεσμία που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις. Σε έγγραφό του προς τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας ο ΣτΠ τόνισε ότι, εφόσον οι αιτήσεις δεν είναι δυνατόν να εξεταστούν μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες, είναι αναγκαίο οι πολίτες να ενημερώνονται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 4, παράγρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η οποία προβλέπει τη γραπτή ενημέρωση των διοικουμένων για την τυχόν καθυστερημένη εξέταση του αιτήματός τους πέραν των προβλεπόμενων προθεσμιών, αλλά και για τους λόγους της καθυστέρησης αυτής (υπόθεση 5512/2008).

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΣΙΡΚΩΝ

Ο ΣτΠ δέχθηκε αναφορές πολιτών και περιβαλλοντικών οργανώσεων για την εγκατάσταση και τη λειτουργία τσίρκων σε διάφορους δήμους, χωρίς την έκδοση των προβλεπόμενων από την οικεία νομοθεσία αδειών. Ο ΣτΠ ενημέρωσε τους εμπλεκόμενους δήμους (δήμοι Ευκαρπίας Θεσσαλονίκης, Αριδαίας Πέλλης, Περάματος Ιωαννίνων, Αναβύσσου Αττικής) και τα Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα ΑΕ σχετικά με την εφαρμογή της διεθνούς συνθήκης για το εμπόριο των υπό εξαφάνιση ειδών, για τα απειλούμενα είδη ζώων και το λαθρεμπόριο αυτών, αλλά και για θέματα νόμιμης λειτουργίας των τσίρκων (CITES – Convention on International Trade in Endangered Species). Ο ΣτΠ ζήτησε να ενημερωθεί για τις ενέργειες στις οποίες είχαν προβεί οι εμπλεκόμενοι φορείς σχετικά με τη διαδικασία αδειοδότησης των τσίρκων. Έθεσε επίσης το ερώτημα της νομιμότητας της χρήσης του χώρου των ολυμπιακών εγκαταστάσεων από επιχειρήσεις τσίρκων, αφού από τον νόμο προκύπτει ότι οι συγκεκριμένοι χώροι δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εγκατάσταση υπαίθριου εμπορίου και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων. Η ανταπόκριση των περισσότερων δήμων υπήρξε θετική. Ο ΣτΠ πληροφορήθηκε τις ενέργειες κάποιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που σε αντίστοιχες περιπτώσεις είτε ανακάλεσαν άδειες λειτουργίας τσίρκων είτε απαγόρευσαν την εγκατάσταση τσίρκου με ζώα μέσα στα όριά τους. Στην περίπτωση της λειτουργίας τσίρκου στις εγκαταστάσεις της ΑΕ Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα

στον Δήμο Αναβύσσου δεν υπήρξε σύννομη άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας του τσίρκου από τον αρμόδιο δήμο. Από τα στοιχεία του φακέλου διαπιστώθηκε ότι δεν πραγματοποιήθηκε έλεγχος τήρησης της νομιμότητας στο συγκεκριμένο τσίρκο και δεν επιβλήθηκαν διοικητικές κυρώσεις (υποθέσεις 12526/2006, 18575/2006, 4873/2007).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΘΑΙΡΕΤΩΝ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Πολλές αναφορές που κατά καιρούς έχουν υποβληθεί στον ΣτΠ επισημαίνουν την παράλειψη της διοίκησης να κατεδαφίσει αυθαίρετα κτίσματα. Το σημαντικό αυτό ζήτημα καταγράφεται σε κάθε ετήσια έκθεση της Αρχής. Οι ενέργειες του ΣτΠ αποβλέπουν στην ευαισθητοποίηση

και τον συντονισμό όλων των βαθμίδων της διοίκησης σε τοπικό και σε κεντρικό επίπεδο, ώστε να αναληφθεί η ενδεδειγμένη από τον νόμο δράση και να εξασφαλιστεί η τήρηση της νομιμότητας. Συχνά, οι αρμόδιες για τις κατεδαφίσεις υπηρεσίες χρησιμοποιούν την έλλειψη οικονομικών πόρων ως δικαιολογία για τη μη υλοποίηση κατεδαφίσεων αυθαίρετων και ο ΣτΠ εκτιμά ότι η επίκληση οικονομικής αδυναμίας κάποιες φορές αποτελεί παρελκυστική τακτική. Ο ΣτΠ, όταν πρόκειται για κοινόχρηστους χώρους, ζητάει από το ΓΛΚ την παροχή οικονομικής αρωγής προς τις αρμόδιες για τις κατεδαφίσεις υπηρεσίες. Αυτό συνέβη με την καταπάτηση από τον Δήμο Κερκίνης δημόσιας έκτασης, την παραχώρησή της σε ιδιώτη και την κατασκευή αυθαίρετου κτιρίου σε περιοχή της λίμνης Κερκίνης, η οποία είναι ενταγμένη στο Δίκτυο Natura 2000 (*Ετήσια έκθεση 2007*, σ. 114) και στο καθεστώς προστασίας της Συνθήκης Ramsar. Ο ΣτΠ, λόγω της σοβαρότητας του ζητήματος, είχε παραπέμψει την υπόθεση στην οικεία εισαγγελική αρχή και είχε επιμείνει προς τη διοίκηση να αποκαταστήσει το φυσικό περιβάλλον. Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας επικαλέστηκε την έλλειψη οικονομικών πόρων ως αδυναμία για την υλοποίηση της κατεδάφισης. Μετά την παρέμβαση του ΣτΠ προς το ΓΛΚ, εγκρίθηκε η πίστωση του αναγκαίου ποσού για την κάλυψη της δαπάνης και άρχισε η κατεδάφιση του αυθαίρετου. Κλημάκιο του ΣτΠ διενήργησε αυτοψία στην περιοχή τον Οκτώβριο του 2008 και διαπίστωσε ότι είχε κατεδαφιστεί τμήμα μόνο του διώροφου αυθαίρετου κτίσματος, παρά τις αντίθετες διαβεβαιώσεις της διοίκησης. Στη συνέχεια, η Περιφέρεια ολοκλήρωσε την κατεδάφιση (υπόθεση 9265/2005). Σε άλλη υπόθεση, ο ΣτΠ ασχολήθηκε με αυθαίρετη κατασκευή τοιχείου στην περιοχή «Μαγαζιά» του Δήμου Σκύ-

ρου, μέσα στην καθορισμένη ζώνη αιγιαλού. Μετά την παρέμβαση του ΣτΠ, η Κτηματική Υπηρεσία προέβη στην έκδοση πρωτοκόλλου κατεδάφισης των αυθαίρετων κατασκευών, το οποίο οι αρμόδιες υπηρεσίες δήλωσαν ότι δεν μπορούν να το υλοποιήσουν (όπως και άλλα που εκκρεμούν ήδη από το 2004) επικαλούμενες έλλειψη οικονομικών πόρων. Ο ΣτΠ ζήτησε από την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας να μεριμνήσει για την εξασφάλιση των απαραίτητων κονδυλίων στον προϋπολογισμό του επόμενου οικονομικού έτους, ζητώντας παράλληλα και από το ΓΛΚ την απαραίτητη συνδρομή για την ικανοποίηση του αιτήματος οικονομικής ενίσχυσης της Περιφέρειας. Αναμένεται η ανταπόκριση του ΓΛΚ (υπόθεση 19671/2007).

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΧΩΡΟΣ: ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΣΤΑ ΚΤΙΡΙΑ

Ο ΣτΠ έχει εξετάσει και το πρόβλημα της διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου σε περιπτώσεις ανέγερσης οικοδομών. Τόσο η νομοθεσία όσο και η νομολογία έχουν ως κύρια μέριμνα την ελάχιστη δυνατή παρέμβαση στο φυσικό ανάγλυφο και τη μορφολογία του εδάφους, που θεωρούνται στοιχεία του προστατευόμενου φυσικού περιβάλλοντος. Είναι όμως σύνηθες φαινόμενο οι εκτεταμένες επεμβάσεις με στόχο τη διαμόρφωση της στάθμης του εδάφους, έτσι ώστε αυτός που χτίζει μια οικοδομή να πετύχει τον πλέον συμφέροντα υπολογισμό ύψους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν πλημμυέλεις που καταγράφηκαν στη διαδικασία έκδοσης οικοδομικής άδειας πολυτελούς ξενοδοχείου στην πόλη των Ιωαννίνων. Η Πολεοδομία του Δήμου Ιωαννίνων είχε ήδη καταγράψει αποκλίσεις από τα εγκεκριμένα αρχιτεκτονικά σχέδια και υπερβάσεις ύψους. Δεν είχε προχωρήσει όμως στην επιβολή των σχετικών προστίμων με την αιτιολογία

ότι οι αποκλίσεις αυτές υπήρχαν στα τροποποιητικά σχέδια που είχαν υποβληθεί για έγκριση. Ισχυρίστηκε μάλιστα ότι το κτίριο δεν έχει, αλλά «δημιουργεί την εντύπωση ότι έχει» έναν παραπάνω όροφο, εξαιτίας της μη τελικής διαμόρφωσης του εδάφους.

Ο ΣτΠ επισήμανε ότι:

η εκ των υστέρων έγκριση διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου συνιστά προσαρμογή του εδάφους στο κτίριο και όχι του κτιρίου στο έδαφος, γεγονός που αποτελεί επί της ουσίας καταστρατήγηση της σχετικής νομοθεσίας (υπόθεση 841/2008).

Την ίδια θέση εξέφρασε ο ΣτΠ και σε άλλη υπόθεση, που αφορούσε υπέρμετρες αλλοιώσεις του εδάφους, προκειμένου να μεταβληθεί το απόλυτο ύψος κτιρίου στον Νέο Βουζιά Αττικής. Ο ΣτΠ τόνισε μάλιστα ότι ο Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός επιτρέπει απόκλιση της οριστικής στάθμης του εδάφους από τη φυσική του στάθμη μέχρι 1,5 μ., εκτός εάν υπάρξει γνωμοδότηση της Επιτροπής Πρωτοβάθμιου Αρχιτεκτονικού Ελέγχου που να εγκρίνει μεγαλύτερη παρέμβαση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η απόκλιση έφθανε τα 3 μ. Ο ΣτΠ επισήμανε ότι οι γνωμοδοτήσεις της επιτροπής οφείλουν να είναι ειδικώς και επαρκώς αιτιολογημένες και να μη δίνονται εκ των υστέρων, δημιουργώντας και πάλι την εντύπωση ότι το έδαφος προσαρμόζεται στο κτίριο και όχι το αντίστροφο. Η Διεύθυνση Πολεοδομίας Νοτίου Τομέα της ΝΑ Ανατολικής Αττικής αποδέχθηκε τις επισημάνσεις του ΣτΠ (υπόθεση 10861/2007).

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Το μεγαλύτερο τμήμα των οικιστικών περιοχών των δήμων της χώρας είναι χαρακτηρισμένο ως περιοχές αμι-

γούς ή γενικής κατοικίας (*Ετήσια έκθεση 2007*, σ. 122 κ.ε.). Ο χαρακτηρισμός αυτός δεν δίνει τη δυνατότητα σε αρκετές επαγγελματικές δραστηριότητες να λάβουν νόμιμη άδεια λειτουργίας. Ο ΣτΠ έχει κατ' επανάληψη ασχοληθεί με τη δισταχτική ερμηνεία ή την απευθείας παραβίαση του νόμου από τους αρμόδιους για τη χορήγηση των αδειών λειτουργίας δήμους, με σκοπό να επιτρέψουν τη δραστηριοποίηση επαγγελματιών και καταστημάτων στην περιοχή τους.

Το πρόβλημα όμως εμφανίζεται και με την αντίστροφη όψη, όπως προέκυψε από υπόθεση που χειρίστηκε ο ΣτΠ. Συγκεκριμένα, η ομάδα «18 άνω», που αποτελεί μονάδα με διάφορα προγράμματα επανένταξης απελατημένων ατόμων, θέλησε να μισθώσει κτίριο στον Δήμο Ψυχικού, προκειμένου να το χρησιμοποιήσει ως ξενώνα κοινωνικής επανένταξης. Υπήρξε αντίδραση από τον δήμο, ο οποίος θεώρησε ότι η παραπάνω λειτουργία δεν εντάσσεται στην κατηγορία της κατοικίας αλλά της επαγγελματικής στέγης, προσμοιάζει δε με κλινική. Επικαλέστηκε μάλιστα προηγούμενο σφράγισμα οδοντιατρείου στην ίδια περιοχή. Το ΥΠΕΧΩΔΕ, που κλήθηκε να αποφανθεί επί του θέματος, θεώρησε ότι οι ξενώνες επανένταξης εντάσσονται σε ειδική χρήση «περίθαλψης». Ο ΣτΠ θεώρησε την ερμηνεία αυτή εξαιρετικά συστατική και λανθασμένη στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ένας ξενώνας κοινωνικά επανεντάξιμων ατόμων είναι κατοικία, έστω και αν η παραμονή των ατόμων που φιλοξενούνται σε αυτόν δεν έχει το στοιχείο της μονιμότητας. Ο ΣτΠ σε πορισματικό έγγραφο του ενέμεινε στην άποψη ότι η αντίδραση στην εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων είναι αντιφατική για τη διοίκηση, καθώς ακυρώνει στην πράξη τον κρατικό στόχο της κοινωνικής επανένταξης (υπόθεση 11849/2008).

ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΦΑΚΕΛΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ

Ο ΣτΠ ασχολήθηκε με υποθέσεις ανασύστασης απολεσθέντος φακέλου οικοδομικής άδειας. Ως απώλεια φακέλου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ΠΔ 114/2005, νοείται η απώλεια πιστοποιητικών ή δικαιολογητικών τα οποία έχουν υποβληθεί από τον πολίτη και συνοδεύουν την αίτησή του για την έκδοση κάποιας διοικητικής πράξης. Σε πολλές περιπτώσεις οι πολεοδομικές αρχές επικαλούνται την απώλεια μέρους ή του συνόλου φακέλου οικοδομικής άδειας, για λόγους που αφορούν την κακή οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών. Σε αρκετές περιπτώσεις οι υπηρεσίες ζητούν από τους πολίτες να συμπληρώσουν τα απολεσθέντα στοιχεία των φακέλων με δικές τους ενέργειες, σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα από την οικεία νομοθεσία, αλλά και από την αρχή της χρηστής διοίκησης. Σε σχετικές αναφορές για απώλεια

στοιχείων από τη Διεύθυνση Πολεοδομίας Ανατολικού Τομέα της Νομαρχίας Αθηνών, έπειτα από διαμεσολάβηση του ΣτΠ, με απόφαση του Αντινομάρχη Αθηνών συστάθηκε επιτροπή προκειμένου να εξετάσει το θέμα και ζητήθηκε η γνώμη της νομικής υπηρεσίας της νομαρχίας. Αυτή διατύπωσε τη γνώμη ότι η ευθύνη για την ανασύσταση φακέλου βαρύνει την υπηρεσία, η οποία οφείλει να προχωρήσει στην προσωρινή διεκπεραίωση του αιτήματος του πολίτη με την έκδοση προσωρινής πράξης, η δε υλοποίηση των μελετών που έχουν απολεσθεί και είναι απαραίτητες για την ανασύσταση του φακέλου βαρύνουν τον προϋπολογισμό της νομαρχίας. Ο ΣτΠ ζητάει την εφαρμογή της παραπάνω γνωμοδότησης, η οποία προσδιορίζει πλέον στην πράξη τις οφειλόμενες ενέργειες της πολεοδομίας στις σχετικές αναφορές που υποβάλλονται στην Αρχή για την ανασύσταση φακέλων (υποθέσεις 15768/2005, 6859/2007).

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στην *Ετήσια έκθεση 2007* (σ. 116) ο ΣτΠ ανέδειξε το πρόβλημα του μεγάλου αριθμού των δεσμευμένων ακινήτων και της καθυστέρησης ολοκλήρωσης των απαλλοτριώσεων για αρχαιολογικούς σκοπούς που πιθανώς συνδέεται με την έλλειψη κονδυλίων. Ο ΣτΠ είχε διαπιστώσει ότι από τον Μάιο του 2007 ο προγραμματισμός των αυτοψιών της σχετικής επιτροπής γινόταν από το γραφείο του τότε Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠΠΟ) και όχι επί τη βάση των επικαιροποιημένων από το υπουργείο καταλόγων όλων των εκκρεμών απαλλοτριώσεων, πρακτική που δεν φαίνεται να ευνοεί την εφαρμογή αντικειμενικών κριτηρίων στην προώθηση των εκκρεμών υποθέσεων. Για τον λόγο αυτόν, κλιμάκιο του ΣτΠ πραγματοποίησε συνάντηση εργασίας με τον Γενικό Γραμματέα του ΥΠΠΟ τον Οκτώβριο του 2008, στην οποία έθεσε και συναφή διοικητικά προβλήματα που αφορούν υπηρεσίες του υπουργείου και, όπως αποκαλύπτουν οι αναφορές των πολιτών, επαναλαμβάνονται με μεγάλη συχνότητα. Ειδικότερα, πέρα από την αποσαφήνιση των κριτηρίων για την αποδοχή αιτημάτων απαλλοτριώσεων, η σύσκεψη επικεντρώθηκε κυρίως:

- στα θέματα δέσμευσης ιδιοκτησιών για τη διενέργεια ανασκαφών και τη μετακύλιση της δαπάνης στους πολίτες ακόμη και για δοκιμαστικές ανασκαφές,
- στην πρόσβαση σε πρακτικά του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και σε άλλα στοιχεία,
- στις ελλείψεις στην οριοθέτηση των αρχαιολογικών χώρων,
- στην εκκρεμότητα, συναρμοδιότητας του ΥΠΕΧΩΔΕ, στον καθορισμό όρων χρήσεων στη Β' ζώνη αρχαιολογικών χώρων,

- στο πρόβλημα της υποστελέχωσης των υπηρεσιών που καλούνται να επιτελέσουν εκτεταμένο ανασκαφικό και ελεγκτικό έργο κ.ά.

Στη συνάντηση υπήρξε ενημέρωση για την εξέλιξη των εκκρεμών απαλλοτριώσεων, για την οποία ο ΣτΠ ζήτησε το σχετικό χρονοδιάγραμμα και την έγγραφη αποτύπωση των ακολουθούμενων κριτηρίων. Αποσαφηνίστηκε από πλευράς ΥΠΠΟ ότι το βασικό κριτήριο προώθησης των απαλλοτριώσεων είναι η δυνατότητα συνολικής ανάδειξης των αρχαιοτήτων. Για τα υπόλοιπα θέματα έγινε διεξοδική συζήτηση και τέθηκαν οι βάσεις για εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ της Αρχής και του ΥΠΠΟ, προκειμένου να εξευρεθούν λύσεις σύμφωνες με τον νόμο και τις αρχές της χρηστής διοίκησης. Ακολουθούν ενδεικτικά παραδείγματα υποθέσεων που απασχόλησαν την Αρχή και συζητήθηκαν στη συνάντηση αυτή.

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Με αφορμή την καταγγελία πολιτών για τη μη έγκριση, από τη Θ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, εγκατάστασης ποιμνιοστασίου σε αγρόκτημα μέσα στον αρχαιολογικό χώρο της Κοιλάδας των Μουσών στην Άσκρα Βοιωτίας, ο ΣτΠ διαπίστωσε το σύννομο των

ενεργειών της εφορείας. Ωστόσο, διαπίστωσε και τη διάνομιξη δασικού δρόμου μέσα στον αρχαιολογικό χώρο, για τον οποίο, ύστερα από παρέμβαση της Αρχής, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης ενέκρινε πιστώσεις για τη μελέτη αποκατάστασης του τοπίου. Όμως, ο ΣτΠ επισήμανε ότι ο αρχαιολογικός χώρος είχε ασαφή οριοθέτηση, δεν προβλέπονταν ζώνες προστασίας και υπήρχε γενική απαγόρευση «κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας». Με βάση τον περιορισμό αυτόν είχε απορριφθεί και αίτημα των πολιτών για «δοκιμαστική» ανασκαφή, προκειμένου να εξακριβωθεί η ύπαρξη ή όχι αρχαίων στο συγκεκριμένο χώρο και, τελικά, να επιτραπεί η κατασκευή του ποιμνιοστασίου. Ο ΣτΠ παρατήρησε ότι με μια τόσο αυστηρή και γενική απαγόρευση ούτε ο αρχαιολογικός χώρος προστατεύεται αποτελεσματικά (είναι αδύνατον να τηρηθεί η απαγόρευση «κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας» σε μια μεγάλη έκταση) ούτε τα αιτήματα των πολιτών για δραστηριότητα (αγροτική, βιοτεχνική ή άλλη) στους ευρύτερους χώρους των αρχαιολογικών περιοχών ικανοποιούνται. Η σαφής οριοθέτηση των αρχαιολογικών χώρων καθίσταται συνεπώς επιτακτική (υπόθεση 15714/2006).

Υπό το πρίσμα αυτό, κρίνεται ιδιαίτερα θετική η ανταπόκριση της διοίκησης σε υπόθεση που αφορά τον ενάθλιο

αρχαιολογικό χώρο του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αθηνών και Βόρειων Σποράδων, ανταπόκριση σε πρόταση που είχε αναφερθεί στην *Ετήσια έκθεση 2007* (σ. 120). Είχε ζητηθεί από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων του ΥΠΠΟ να επανεξετάσει το κανονιστικό πλαίσιο προστασίας του αρχαιολογικού χώρου, μεριμνώντας πρωτίστως για τη διαφύλαξη των αρχαιοτήτων και επιδιώκοντας παράλληλα την ικανοποίηση του αιτήματος των νησιωτών για εξορθολογισμό των περιοριστικών διατάξεων (αθλιείας κ.λπ.). Η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων, σε πρόσφατο έγγραφό της, παραδέχθηκε την ανάγκη άμεσης, νέας οριοθέτησης (υπόθεση 11155/2007).

ΣΤΕΡΗΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΛΟΓΩ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ Ή ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ

Πολίτης κατέφυγε στον ΣτΠ διαμαρτυρόμενος για την απόρριψη, από τις συναρμόδιες εφορείες αρχαιοτήτων, της αρχιτεκτονικής μελέτης που είχε υποβάλει για την ανέγερση κατοικίας σε οικόπεδο που βρίσκεται μέσα στη ζώνη προστασίας Β΄ του αρχαιολογικού χώρου των Σπηλαίων Διρού. Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι οι ειδικοί όροι/περιορισμοί της δόμησης που επικαλούνταν η διοίκηση [μεταξύ των οποίων και ο περιορισμός η κατοικία να μην ξεπερνά τα 120 τ.μ.] δεν ήταν θεσμοθετημένοι, αλλά βασίζονταν σε απλή πρόταση του ΥΠΠΟ προς το ΥΠΕΧΩΔΕ, προκειμένου να εκδοθεί υπουργική απόφαση που θα τους περιλάμβανε. Ο ΣτΠ επισήμανε την ανάγκη άμεσης ολοκλήρωσης της θεσμοθέτησης των όρων, προκειμένου να προστατευτεί

ο αρχαιολογικός χώρος αλλά και η ασφάλεια δικαίου των πολιτών, οι οποίοι δικαιούνται να έχουν σαφή εικόνα των περιορισμών που βαρύνουν την ιδιοκτησία τους. Παράλληλα, όμως, ο ΣτΠ τόνισε ότι, έως ότου ολοκληρωθεί η εν λόγω διαδικασία, ισχύουν οι γενικοί όροι δόμησης και η απόρριψη της αρχιτεκτονικής μελέτης του προσφεύγοντος πολίτη στερείται νόμιμης αιτιολογίας. Η ανταπόκριση της διοίκησης υπήρξε θετική, καθώς το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Πελοποννήσου γνωμοδότησε τελικά υπέρ ενός συνολικού εμβαδού κατοικίας 200 τ.μ., όπως προβλέπουν οι γενικές πολεοδομικές διατάξεις (υπόθεση 7859/2008).

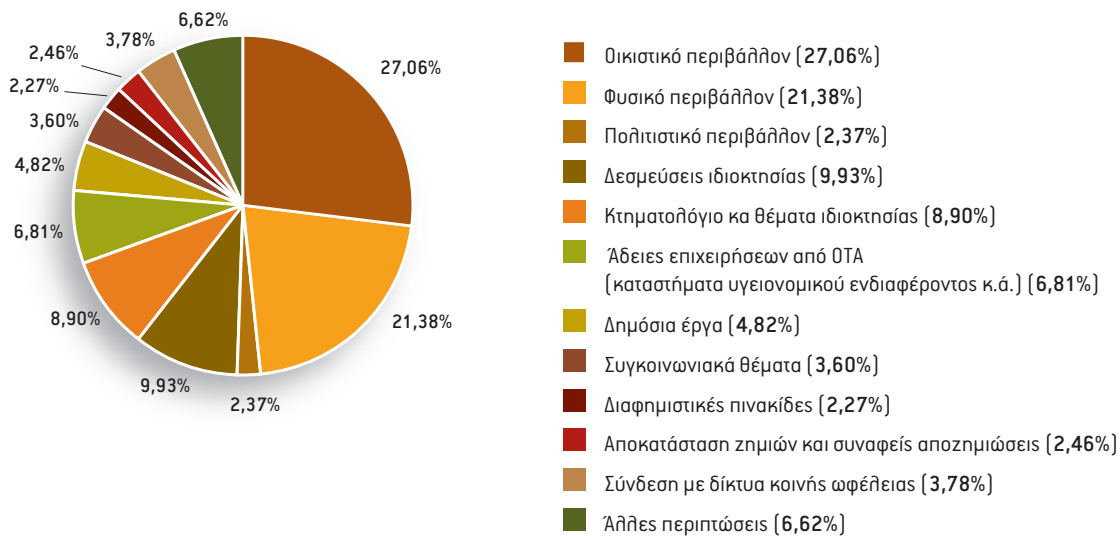

* Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία (έγγραφα του ΣτΠ, απαντήσεις της διοίκησης κ.ά.) μπορείτε να βρείτε:

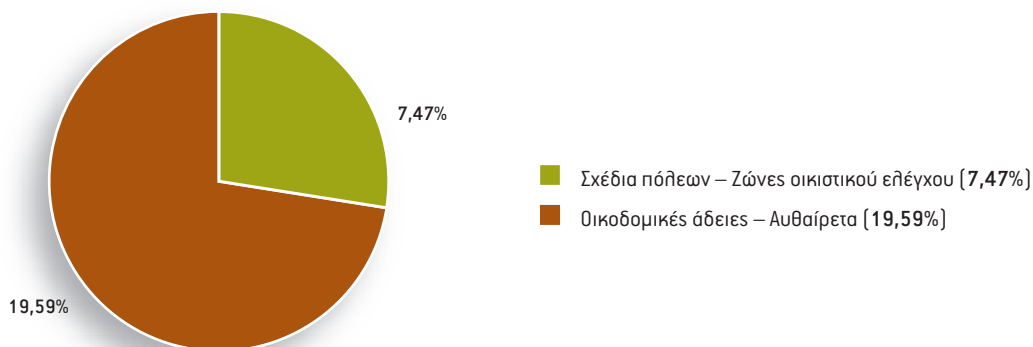
Στην ιστοσελίδα του ΣτΠ www.synigoros.gr
[Επιλέξτε: Εκθέσεις – Πορίσματα, Κύκλος Ποιότητας Ζωής]

Στην υπο-ιστοσελίδα για το περιβάλλον www.synigoros.gr/perivallon

ΓΡΑΦΗΜΑ 12 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

ΓΡΑΦΗΜΑ 13 ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
[27,06% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ]

ΓΡΑΦΗΜΑ 14 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
[21,38% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ]

